

Γιατί η επιθετική συμπεριφορά του γονέα στο σχολείο έχει επιπτώσεις στον μαθητή

Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων-Αντιπρόεδρος Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος

Ο ρόλος, ως κοινωνικό δημιούργημα, είναι ένα πολύπλοκο, ανοιχτό και δυναμικό πλέγμα από κανόνες, στάσεις και προσδοκίες συμπεριφοράς, που αναγκάζει ή καθοδηγεί τον κάτοχο μιας κοινωνικής θέσης να αποφασίζει με ποιον τρόπο θα υλοποιήσει τον ρόλο του σε κάθε δεδομένη περίσταση. Βέβαια, και αυτή ακόμη η τυπική δομή των ποικίλων ρόλων διαφοροποιείται από ρόλο σε ρόλο και δεν παραμένει σταθερή. Μέσα σε ένα οργανωμένο κοινωνικό σύνολο, ο καθένας προσδοκά μια συγκεκριμένη συμπεριφορά από τον φορέα του ρόλου. Αυτές οι προσδοκίες, πολλές φορές, όχι μόνο λειτουργούν κανονιστικά και εξουσιαστικά για τον ρόλο αυτόν καθ' αυτόν, αλλά, έχοντας ως κρίσιμη βάση ερμηνείας την κατοχή εξουσίας, γίνονται αιτία διαμόρφωσης συμπεριφορών που οδηγούν σε συγκρουσιακές και κοινωνικά μη αποδεκτές καταστάσεις.

Σε παρελθόντα άρθρα μας έχουμε τονίσει ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ειδικά τις τελευταίες δεκαετίες, έχει γίνει πιο σύνθετος και πολύπλοκος, δεδομένου ότι έχουν μεταβληθεί σημαντικά οι πολιτικές, πολιτισμικές, οικονομικές, επιστημονικές, τεχνολογικές και, γενικότερα, οι κοινωνικές συνθήκες. Αυτό διαπιστώνεται και από τις αλλαγές που ανακύπτουν στους ίδιους τους κοινωνικούς θεσμούς, όπως είναι π.χ. ο θεσμός της οικογένειας ή στις συμπεριφορές των ανθρώπων σε περιόδους κοινωνικών κρίσεων, όπως είναι η περίπτωση της πανδημίας. Οι συνθήκες αυτές έχουν διαμορφώσει πλέον ένα δυσμενές περιβάλλον, για να ασκήσει ο εκπαιδευτικός με ευνοϊκούς όρους τον ρόλο του. Οι προϋποθέσεις είναι πια πολύ δύσκολες, πολύπλοκες και ιδιόμορφες και για τον λόγο αυτό ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να καταβάλει τεράστιες προσπάθειες για να αντεπεξέλθει στο έργο του. Αυτό διαπιστώνεται με σαφή και έντονο τρόπο στον καιρό της πανδημίας, όπου εμφανίζονται ακραία φαινόμενα συμπεριφοράς από πολλές κοινωνικές ομάδες, με σημείο αναφοράς τη στάση τους απέναντι στη διαχείριση των υγειονομικών μέτρων εναντίον του κορονοϊού.

Εστιάζοντας στον ρόλο και τη στάση του γονέα, ο οποίος, δυστυχώς, δεν αναλογίζεται την επίδραση που έχει η οποιαδήποτε συμπεριφορά του απέναντι στο παιδί του, η μη εφαρμογή των λειτουργικών και επιστημονικά τεκμηριωμένων κανόνων της πολιτείας σε θεσμικά ζητήματα (π.χ. υγεία, παιδεία) από τη σκοπιά του συνιστά, αναμφίβολα, μια προβληματική στάση. Και, ασφαλώς, η στάση αυτή δεν διαμορφώνει μόνο οξυμένες και δυσμενείς συνθήκες συνεργασίας του με το σχολείο, αλλά πολύ περισσότερο επιδρά αρνητικά ως πρότυπο συμπεριφοράς απέναντι στο παιδί του, το οποίο, με την έννοια αυτή, οικειοποιείται, συνειδητά ή ασυνείδητα, τρόπους διαχείρισης της κοινωνικής πραγματικότητας. Εξάλλου, κάθε άτομο διαμορφώνει την κοινωνική συμπεριφορά του, κατά κανόνα, μέσα από τα πολλαπλά ερεθίσματα, τις πληροφορίες, τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τις επιδράσεις που δέχεται

από τους γονείς, τα αδέρφια, τους εκπαιδευτικούς, τους συμμαθητές και, συνολικά, μέσα από την αλληλεπίδρασή του με το κοινωνικό περιβάλλον.

Έτσι, η επιθετική ή και βίαιη συμπεριφορά του γονέα απέναντι στον εκπαιδευτικό και, μάλιστα, ενώπιον του παιδιού του είναι μια παιδαγωγικά και κοινωνικά προβληματική και απαράδεκτη στάση, η οποία υπονομεύει και βλάπτει όχι μόνο την υγεία αλλά και την παιδεία και την εκπαίδευση του παιδιού του. Η ερμηνεία αυτή επεκτείνεται και στην παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και αυτονόητη παραδοχή ότι η ποιοτική και αποτελεσματική λειτουργία της εκπαίδευσης προϋποθέτει αρμονική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων, άμεσων και έμμεσων, και πολύ περισσότερο του γονέα που είναι ο άμεσος συνομιλητής του εκπαιδευτικού, σε σχέση με το παιδί του.

Συνεπώς, ο ρόλος της αγωγής και της κοινωνικοποίησης στον τομέα αυτό είναι πολύ σημαντικός. Είναι σημαντικός, γιατί οι διαδικασίες αυτές συντείνουν στο να αποκτήσει το άτομο εμπειρίες, που προσανατολίζονται στις σημαντικές κοινωνικές αξίες, τις οποίες και προάγουν, όπως είναι ο σεβασμός στους κοινωνικούς θεσμούς, τον συνάνθρωπο, τον ρόλο του καθενός, την ειρηνική συμβίωση κ.ο.κ. Είναι γνωστό από πορίσματα σχετικών ερευνών ότι άτομα, που είχαν εμπειρίες με άσκηση βίας ή αυταρχικών μορφών συμπεριφοράς, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να συμπεριφερθούν επιθετικά, αντικοινωνικά και να ασκήσουν τα ίδια βία. Συνήθως, τα παιδιά επηρεάζονται σε καθοριστικό βαθμό ή υιοθετούν τον τρόπο επικοινωνίας και τη στάση των γονέων τους απέναντι στον εκπαιδευτικό και, γενικά, στον συνομιλητή τους.

Τα τελευταία κρούσματα επιθετικής ή και βίαιης συμπεριφοράς γονέων απέναντι σε εκπαιδευτικούς, με αιτία και αφορμή την εφαρμογή των υγειονομικών μέτρων προστασίας από τον κορονοϊό, προκαλούν εύλογη και μεγάλη ανησυχία και προβληματισμό. Και αυτό συμβαίνει, γιατί τα φαινόμενα αυτά δεν υπονομεύουν μόνο το ζήτημα της υγείας, αλλά διαταράσσουν σε κάθε περίπτωση την εκπαιδευτική-παιδαγωγική διαδικασία και τη σχέση γονέων και σχολείου, με αποτέλεσμα η όλη αυτή αρνητική εξέλιξη σαφώς να βλάπτει το σημαντικό έργο του εκπαιδευτικού και, κατά συνέπεια, τον ίδιο τον μαθητή. Με την έννοια αυτή, λοιπόν, και σύμφωνα πάντα με τα σχετικά ερευνητικά ευρήματα, ο γονέας οφείλει να γνωρίζει ότι ο τρόπος επικοινωνίας και συνεργασίας του με τον εκπαιδευτικό είναι καθοριστικής σημασίας για τη συμπεριφορά του παιδιού του απέναντι στο σχολείο και, συνολικά, στην κοινωνία. Και είναι πολύ πιο δυσάρεστο, ανησυχητικό και επικίνδυνο, όταν η συμπεριφορά των συγκεκριμένων γονέων έχει ως βάση επιστημονικά ατεκμηρίωτες θεωρίες και απόψεις περί εμβολίων, ιών και, γενικότερα, θεμάτων ιατρικής επιστήμης, αρμόδιοι για τις οποίες είναι οι ειδήμονες των αντίστοιχων επιστημών.

Ως κατακλείδα των ανωτέρω, επισημαίνουμε ότι η αποτελεσματική επιτέλεση του ρόλου του εκπαιδευτικού προϋποθέτει πρωτίστως τον σεβασμό στο σύνθετο, απαιτητικό και γεμάτο προσδοκίες έργο του και, συνολικά, στον ίδιο ως λειτουργό και προσωπικότητα. Εξάλλου, αυτή η αυτονόητη και επιβεβλημένη στάση απέναντι στον εκπαιδευτικό θα έχει ωφέλιμη ανταποδοτικότητα για τους ίδιους τους γονείς και, βεβαίως, για τα παιδιά τους. Κατά συνέπεια, η επίδειξη στάσης ευθύνης του γονέα

απέναντί του συνιστά μια επιτακτική ανάγκη, η οποία επιβάλλεται όχι μόνο για λόγους παιδαγωγικούς και κοινωνικούς, αλλά γιατί, πέραν των άλλων, διαμορφώνει συνθήκες αλληλοσεβασμού, συνευθύνης, υπευθυνότητας, αρμονικής συνεργασίας, ειρηνικής συμβίωσης και, τελικά, προαγωγής της παιδείας και του πολιτισμού.

Τέλος, θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην επισημάνουμε τον ρόλο της πολιτείας στην περίπτωση αυτή και, ειδικότερα, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η θεσμική παρέμβαση και προστασία των εκπαιδευτικών από την πλευρά τους δεν είναι μόνο μια αυτονόητη προσδοκία αλλά μια επιτακτική εκπαιδευτική και κοινωνική ανάγκη και απαίτηση. Είναι βέβαιο ότι η αποφασιστικότητα και η αποτελεσματικότητα που απαιτείται να επιδείξουν, θα λειτουργήσουν ως οι πλέον καθοριστικοί παράγοντες επίλυσης εκκρεμοτήτων ανομίας και παραβατικότητας αλλά και ελάχιστης συμπαράστασης και υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς και, γενικότερα, στη λειτουργία του σχολείου.